

ABRvS 21 september 2005, LJN: AU2998, zaaknr. 200504372/1

<http://www.rechtspraak.nl/ljn.asp?ljn=au2998>

Trefwoorden: bestuurlijke boete, nulla poena-beginsel, legaliteitsbeginsel, gegevensverwerking, meldingsplicht

Artt. 27, 28, 66 en 79 Wet bescherming persoonsgegevens, 7 EVRM, 15 IVBPR

Samenvatting:

Het College bescherming persoonsgegevens heeft het college van b en w van Kampen een bestuurlijke boete opgelegd omdat het elf gegevensverwerkingen niet tijdig, dat wil zeggen vòòr 1 september 2002, bij het Cbp heeft gemeld. Het Cbp bestrijdt tevergeefs het oordeel van de rechtbank dat het college niet art. 27, eerste lid, van de Wet bescherming persoonsgegevens heeft overtreden, maar uitsluitend art. 79, eerste lid, van deze wet. Gelet op art. 66, eerste lid, Wbp was het Cbp niet bevoegd een bestuurlijke boete op te leggen. Anders dan het Cbp betoogt, stelt art. 79, eerste lid, Wbp een zelfstandige norm voor verwerkingen die op het moment van inwerkingtreding van de Wbp reeds bestonden, t.w.: binnen een jaar na inwerkingtreding in overeenstemming brengen met deze wet èn melden bij het Cbp of functionaris. De enkele verwijzing in artikel 79, eerste lid, Wbp naar art. 27 van die wet brengt niet met zich mee dat bij het achterwege blijven van de vereiste melding art. 27 als zodanig is overtreden. Zoals de rechtbank terecht heeft overwogen, kan die bepaling, gelet op de tekst daarvan, alleen betrekking hebben op nieuwe gegevensverwerkingen. Dat de wetgever dit onderscheid tussen nieuwe en bestaande verwerkingen niet heeft beoogd, zoals het Cbp heeft gesteld, kan, wat daar ook van zij, niet afdoen aan de vaststelling dat het Cbp niet bevoegd is een bestuurlijke boete op te leggen op grond van art. 66, eerste lid, Wbp in geval van overtreding van art. 79, eerste lid, van die wet.

Noot:

1. Dit is een belangrijke uitspraak. Niet alleen omdat de boete-bevoegdheid van het Cbp ex art. 66 Wbp qua toepassingsbereik veel beperkter blijkt dan veelal aangenomen, immers slechts betrekking heeft op de niet-nakoming van de meldingsplicht ex art. 27 Wbp terzake van nieuwe gegevensverwerkingen. De bredere betekenis van deze uitspraak, ook voor de wetgevingsleer, betreft de toepassing van het nulla poena-beginsel (nulleum crimen, nulla poena sine lege) op de bestuurlijke boete als punitieve (bestraffende) sanctie. Zie hieromtrent de artt. 7 EVRM, 15 IVBPR en 49 Handvest van de grondrechten in de EU, alsmede de artt. 16 Grw. en 1 WvS. Dit legaliteitsbeginsel kent verschillende elementen. In deze uitspraak gaat het over het hieraan ontleende vereiste, dat de bevoegdheid om wegens een gedraging een bepaalde sanctie op te kunnen leggen uitdrukkelijk bij of krachtens een formele wet moet zijn toegekend.

2. Het wettelijk regime is als volgt. De Wbp kent in art. 27 Wbp de verplichting van verantwoordelijken (houders) om geheel of gedeeltelijk geautomatiseerde verwerkingen van persoonsgegevens “alvorens met de verwerking wordt aangevangen” te melden bij het Cbp of de aangewezen functionaris voor de gegevensbescherming (artt. 62 t/m 64 Wbp). Deze meldingsplicht geldt ook voor handmatige bestanden die aan een voorafgaand onderzoek door het Cbp zijn onderworpen (artt. 31 en 32 Wbp). Hierop zijn uitzonderingen voorzien in het op grond van art. 29 Wbp vastgestelde Vrijstellingsbesluit Wbp (Stb. 2001, 250), dat wat de overheid betreft slechts in een zeer beperkt aantal specifieke vrijstellingsregimes voorziet (artt. 22 t/m 28). Daarnaast bevat art. 79, eerste lid, Wbp een overgangsbepaling met betrekking tot de meldingsplicht van op 1 september 2001, het tijdstip van inwerkingtreding van deze wet (Stb. 2001, 337), reeds bestaande gegevensverwerkingen. Weliswaar kon deze termijn bij amvb worden verlengd tot maximaal drie jaar, van deze bevoegdheid is geen gebruik gemaakt. Deze bepalingen vormen de implementatie van resp. de artt. 18, eerste lid, en 32, tweede lid, van richtlijn 95/46/EG inzake de bescherming van persoonsgegevens. Art. 18, eerste lid, richtlijn betreft de meldingsplicht van nieuwe, geheel of gedeeltelijk geautomatiseerde gegevensverwerkingen, terwijl in art. 21, tweede lid, is voorzien in de verplichting van opneming van deze categorie meldingen

in een openbaar register. Art. 32 betreft de aanpassing van reeds bestaande gegevensverwerkingen aan het regime van de richtlijn, t.w. 3 jaar vanaf het tijdstip van inwerkingtreding van de implementatiewetgeving, met de mogelijkheid van verlenging tot 12 jaar vanaf de datum van aanneming van de richtlijn (24 oktober 1995) voor handmatige gegevensbestanden. De richtlijn kent derhalve geen specifieke bepaling met betrekking tot de meldingsplicht van bestaande gegevensverwerkingen. Uit het systeem van de richtlijn en de considerans kan echter worden afgeleid, dat deze meldingsplicht – met een overgangstermijn – ook bedoeld is te gelden voor op het tijdstip van invoering reeds bestaande registraties (vgl. ow. 48). Artikel 79, eerste lid, Wbp geeft uitvoering aan deze bedoeling van de Europese wetgever door niet alleen te bepalen dat op het moment van inwerkingtreding van de wet reeds bestaande gegevensverwerkingen binnen een jaar (met een verruiming in het tweede lid tot drie jaar i.g.v. verwerking van bijzondere persoonsgegevens, par. 2 hfdst. 2 Wbp) in overeenstemming met het wettelijk regime moesten worden gebracht (vgl. art. 32 richtlijn), maar ook, dat deze bestaande registraties in die tijd moesten worden “gemeld als bedoeld in artikel 27 bij het College of de functionaris”. Ter uitvoering van de handhabingsbepalingen in de richtlijn (artt. 24 en 28) voorziet de Wbp in sanctiebevoegdheden van het Cbp, i.h.b. de bevoegdheid tot toepassing van bestuursdwang in art. 65, de accessoire bevoegdheid tot het opleggen van een last onder dwangsom in art. 5:32, eerste lid, Awb en de bevoegdheid tot oplegging van een bestuurlijke boete in art. 66 e.v. De bestuursdwangbevoegdheid luidt algemeen, betreft de handhaving van de bij of krachtens de Wbp gestelde verplichtingen (vgl. art. 28, derde lid, aanhef en tweede streepje, richtlijn). De boetebevoegdheid in art. 66, eerste lid, is daarentegen specifiek, toegesneden op een handelen “in strijd met hetgeen bij of krachtens artikel 27 of 28 is bepaald”. Zoals opgemerkt handelt art. 27 Wbp over de aanmeldingsplicht van na 1 september 2001 nieuw ingerichte registraties en niet over de aanmeldingsplicht van de op dat tijdstip reeds bestaande gegevensverwerkingen. In de door het Cbp vastgestelde Regels voor de boetevaststelling (Stcrt. 2003, nr. 123) is niet gedifferentieerd, maar is het uitgangspunt dat eerder bestaande registraties overeenkomstig de bedoeling van de wetgever na verloop van de overgangstermijn ex art. 79, eerste lid (derhalve m.i.v. 1 september 2002), onder de aanmeldingsplicht van de artt. 27 en 28 zijn komen te vallen en daarmee binnen de werkingssfeer van de boetebevoegdheid van het Cbp ex art. 66, eerste lid, Wbp. Ook overigens is dat steeds de opvatting van het Cbp en het ministerie van Justitie geweest. De rechtsvraag in deze uitspraak is of deze aanname terecht is.

2. Door de medewerking van de gemeente Kampen en het Cbp kreeg ik de beschikking over het volledige dossier. Hieraan ontleen ik volgende informatie. De eerste brief van het Cbp aan de gemeente Kampen in het kader van de steekproefwijze controle op nakoming van de meldingsplicht dateert van 18 juli 2003 (onderzoek o.g.v. art. 60 Wbp). In reactie op een eerdere waarschuwingsbrief hadden b en w bij brief van 2 juli 2003 het Cbp (met een afschrift aan g.s. van Overijssel) reeds op de hoogte gesteld van de stand van zaken betreffende het invoeringstraject van de Wbp, i.h.b. de noodzakelijke begrotingswijziging met het oog op de inventarisatie en melding van de gegevensverwerkingen en de verwachting de meldingen eind dat jaar te kunnen doen. Vooruitlopend daarop ontvangt het Cbp bij brief van 7 augustus 2003 een voorlopige inventarisatie (99 registraties, waarvan 24 meldingsplichtige). Kampen bleek deze planning niet te kunnen halen, door de gevolgen van een gemeentelijke herindeling en personele wisselingen. Bij brief van 29 januari 2004 informeren b en w het Cbp, dat zij een functionaris voor de gegevensbescherming (fgb) hebben aangewezen. Deze aanwijzing heeft tot gevolg, dat de meldingsplicht verschuift nu de informatie niet meer bij het Cbp, maar bij de gemeentelijke fgb moet worden aangeleverd (art. 27, eerste lid jo. art. 62 Wbp). Het Cbp zet zijn onderzoek echter voort. Bij brief van 10 februari 2004 ontvangt het Cbp op verzoek een overzicht van bij de fgb aangemelde gegevensverwerkingen (87 registraties, waarvan 28 meldingsplichtige). Dan volgt een onderzoek ter plaatse van onderzoekers van het Cbp naar de wijze waarop de gemeente Kampen toepassing heeft gegeven aan de meldingsplicht van art. 27 Wbp (steekproef). In het hiervan opgemaakte rapport is geconcludeerd, dat 11 meldingen ex art. 27, eerste lid, Wbp te laat gedaan zijn. Na enige tussenstappen legt het Cbp bij besluit van 20 juli 2004 de gemeente Kampen wegens niet-tijdige melding van 11 gegevensverwerkingen (Uitkering ABW c.a., Wet voorziening gehandicapten, Leerplichtadministratie, Drink- en horecaverunning, Registratie schuldhulpverlening, Rijbewijzen, Registratie milieudelicten, Onder voordij en curatele stelling,

Afwikkeling schadeclaims, Logopedie en Wet Samen) - gekwalificeerd als “zware overtredingen” in de Regels voor de boetevaststelling – een (gematigde) bestuurlijke boete op van in totaal € 15.000.

3. Onder verwijzing naar het nulla poenabeginsel en art. 1 WvS heeft het gemeentebestuur van Kampen zowel in de zienswijze-procedure op grond van art. 69 Wbp als in bezwaar en in beroep het standpunt ingenomen, dat het boetebesluit van het Cbp wettelijke grondslag mist, omdat op niet-naleving van de meldingsplicht in art. 79, eerste lid, Wbp geen punitieve sanctie is gesteld. Dit verweer is ondersteund door aan de betreffende artikelen ontleende grammaticale argumenten. Subsidiar is nog aangevoerd, dat de opgelegde boete in de gegeven omstandigheden hoogst onbillijk en onredelijk was en niet in redelijke verhouding stond tot de zwaarte van het geschonden belang (vgl. art. 66, tweede en derde lid). Het Cbp hield echter vast aan zijn opvatting, dat art. 27 Wbp na afloop van de overgangsrechtelijke termijn geldt voor elke op 1 september 2001 reeds bestaande gegevensverwerking, met name op grond van doel en strekking van het overgangsrecht in art. 79, eerste lid, Wbp (onmiskensbare bedoeling van de wetgever). Bovendien handhaafde het Cbp zijn standpunt dat niet aannemelijk is gemaakt noch anderszins is gebleken, dat zich omstandigheden hebben voorgedaan die de conclusie van verminderde verwijtbaarheid rechtvaardigen. In zijn (niet-gepubliceerde) uitspraak van 7 april 2005, zaaknr. Awb 04/1407, oordeelt de Rechtbank Zwolle-Lelystad echter anders. Daarbij geldt als uitgangspunt, dat de mogelijkheid om o.g.v. de Wbp een punitieve sanctie op te leggen restrictief moet worden uitgelegd. Op grond van de waarborg in art. 7, eerste lid, EVRM dient de mogelijkheid van een dergelijke sanctie expliciet voort te vloeien uit de overtreding van een voorschrift. Daarbij is de letterlijke tekst bepalend. “Voor uitbreiding van de mogelijkheid tot het opleggen van punitieve sancties op grond van analogie dan wel op grond van de redelijkheid bestaat geen ruimte”, aldus de rechtbank. In het verlegde hiervan wordt geoordeeld, dat art. 27 Wbp door de verwijzing in art. 79 geen ruimere betekenis heeft gekregen, terwijl de wetgever op overtreding van art. 79 geen punitieve sanctie heeft gesteld. Het beroep is derhalve gegrond, het besluit in bezwaar wordt vernietigd terwijl het primaire boetebesluit van het Cbp ex art. 8:72, vierde lid, Awb wordt herroepen. Het Cbp gaat tegen deze uitspraak in hoger beroep bij de Afdeling bestuursrecht RvS (brief van 19 mei 2005). Omdat meerdere beroepszaken tegen boetebesluiten van het Cbp lopen, heeft de Afdeling versneld, want reeds op 21 september 2005, uitspraak gedaan in deze hoger beroepszaak. In deze procedure zijn door partijen dezelfde argumenten gewisseld als eerder in bezwaar en in beroep. De Afdeling verwerpt het door het Cbp ingestelde hoger beroep, onder overneming van de overwegingen van de rechtbank. De grammaticale interpretatie van de betreffende artikelen is bepalend. De veronderstelde bedoeling van de wetgever kan derhalve niet afdoen aan de vaststelling dat het Cbp in geval van overtreding van art. 79, eerste lid, Wbp niet bevoegd is een bestuurlijke boete op te leggen op grond van art. 66, eerste lid, van die wet.

4. Wegens overtreding van de meldingsplicht in de artt. 27 en 28 Wbp heeft het Cbp in 2003 29 boetes opgelegd (14 gemeenten, 3 direct marketingbedrijven, 3 zorgverzekeraars en 9 arbodiensten), in 2004 5 (2 incassobureaus en 3 telecombedrijven) en dit jaar nog geen. Naar bekend procederen bedrijven en instellingen in de particuliere sector niet tegen het Cbp, met name vanwege het risico van reputatieschade. Niettemin is in één geval beroep ingesteld tegen een door het Cbp opgelegd boetebesluit. De 14 aan gemeentebesturen opgelegde bestuurlijke boetes hebben geresulteerd in 9 beroepszaken. De hiervoor opgenomen uitspraak van de Afdeling betreft de eerste hoger beroepszaak. De volgende uitspraken zijn gepubliceerd: Rb. Den Bosch van 18 januari 2005, LJN: AT0462 (geanonimiseerde gemeente), Rb. Roermond van 14 februari 2005, LJN: AS8491 (gemeente Horst aan de Maas) en Rb. Utrecht van 9 augustus 2005, LJN: AU0980 (gemeente Oudewater). In geen van deze drie uitspraken is, al dan niet ambtshalve, het (strafrechtelijk) legaliteitsbeginsel toegepast. In de procedure bij de Rb. Utrecht heeft de gemeente Oudewater deze beroepsgrond expliciet aangevoerd. De rechtbank oordeelde echter: “Voor het standpunt van eiser dat artikel 27 van de Wbp niet – ook niet na de overgangstermijn van een jaar – van toepassing is op verwerkingen die reeds bestonden op 1 september 2001, ziet de rechtbank, gezien de duidelijke tekst van artikel 79 in samenhang met artikel 27, geen ruimte.” In de uitspraken van de rechtbanken Den Bosch en Roermond is de bevoegdheidskwestie niet

door appellant aan de orde gesteld en - anders dan verwacht mocht worden - ook niet ambtshalve onderzocht. De uitspraken van de Rechtbanken Utrecht en Den Bosch resulteerden in ongegrondverklaring van het ingestelde beroep, na een vrij formele toetsing van de aangevoerde beroepsgronden. De Rechtbank Roermond concludeerde daarentegen tot vernietiging van het bestreden besluit in bezwaar wegens strijd met de artt. 3:2 en 7:12 Awb en art. 66 Wbp.

5. Hoewel de Afdeling, anders dan de Rechtbank Zwolle-Lelystad, in zijn uitspraak geen beroep doet op het (strafrechtelijk) legaliteitsbeginsel, blijkt niettemin dat aan dit beginsel, dat thans is vastgelegd in de artt. 7 EVRM en 15 IVBPR, toepassing is gegeven. Zie omtrent art. 7 EVRM het standaardarrest EHRM 25 mei 1993, zaaknr. 14307/88, Kokkinakis/Griekenland en de volgende recente arresten: EHRM 10 februari 2004, zaaknr. 55103/00, Puhk/Estland, EHRM 30 maart 2004, zaaknr. 53984/00, Radio France/Frankrijk en EHRM 10 november 2004, zaaknr. 67335/01, Archour/Frankrijk. Zie voorts de jurisprudentie van de strafrechter, met name van de Hoge Raad, inzake het bepaaldheidsgebod in art. 7 EVRM en art. 1 WvS. Het wetsvoorstel Vierde tranche Awb (TK 2003-2004, 29702, nr. 2) voorziet in de codificatie van dit beginsel met betrekking tot de bevoegdheid tot het opleggen van een bestuurlijke sanctie in art. 5.0.4 Awb in titel 5.1 Algemene bepalingen. In het eerste lid is bepaald dat de bevoegdheid tot het opleggen van een bestuurlijke sanctie slechts bestaat voorzover zij bij of krachtens de wet is verleend. Het tweede lid bevat het verbod op sanctionering met terugwerkende kracht: een bestuurlijke sanctie wordt slechts opgelegd indien de overtreding en de sanctie bij of krachtens een aan de gedraging voorafgaand wettelijk voorschrift zijn omschreven. Het lex certa-beginsel, het aan het legaliteitsbeginsel ontleende vereiste dat de te sanctioneren voorschriften voldoende duidelijk, kenbaar en voorzienbaar moeten zijn, wordt niet afzonderlijk vastgelegd. Omdat het begrip bestuurlijke sanctie in art. 5.0.2. van het wetsvoorstel Vierde tranche zowel bestraffende sancties als herstelsancties omvat, wordt ten aanzien van beide categorieën van sanctiebepalingen uitgegaan van een legaliteitsbeginsel met eenzelfde – door het strafrechtelijke nulla poena-beginsel ingekleurde - betekenis. In de MvT is opgemerkt, dat het wat de niet onder de waarborg van de genoemde grondrechten vallende herstelsancties betreft, om een codificatie van de heersende rechtsopvatting zou gaan (p. 85). Dat geldt echter niet voor het Europees recht, waarin het – tevens voor punitieve bestuursrechtelijke sancties geldende – strafrechtelijke legaliteitsbeginsel is opgenomen in art. 49 van het Handvest van de grondrechten van de EU. Deze grondrechtencatalogus is weliswaar niet rechtens bindend, blijkt echter wel door te werken in de rechtspraak van het Hof. Zie mijn artikel: “Het Handvest van de grondrechten in de jurisprudentie van het Hof van Justitie” in de binnenkort te verschijnen Koekkoek-bundel. Uit de rechtspraak van het Hof van Justitie blijkt, dat het Hof in de toepassing van het legaliteitsbeginsel qua waarborgen differentieert al naargelang de aard van de sanctie. Zie in het bijzonder: HvJ 13 december 2001, zaaknr. C-131/00 (Nilsson). Vgl. met betrekking tot de doorwerking van het strafrechtelijk legaliteitsbeginsel in de verplichtingen van rechtmatige omzetting en conforme uitleg voorts: HvJ 7 januari 2004, zaaknr. C-58/02 (Commissie/Spanje), HvJ 3 mei 2005, zaaknr. C-387/02 (Berlusconi) en HvJ 16 juni 2005, zaaknr. C-105/03 (Pupino).

6. Terug naar de consequenties van deze afdelingsuitspraak. Het effect hiervan is, dat toepassingsbereik van de boetebevoegdheid van het Cbp ex art. 66 Wbp nogal beperkt is, want slechts ziet op de categorie van sinds 1 september 2001 nieuw ingerichte gegevensverwerkingen. Daarmee doet de vraag zich voor of thans nog wordt voldaan aan de verplichting van art. 24 richtlijn inzake de verzekering van een adequate handhaving. Dat is nog steeds het geval, met name door de hiervoor reeds genoemde bestuursdwangbevoegdheid van het Cbp in art. 65 Wbp jo. de bevoegdheid tot het opleggen van een (preventieve) last onder dwangsom ex art. 5:32 Awb. Deze bevoegdheden tot het opleggen van herstelsancties zijn ruim bemeten. Deze betreffen immers de nakoming van de bij of krachtens de Wbp gestelde verplichtingen, derhalve met inbegrip van de meldingsplicht in art. 97, eerste lid, Wbp. Het Cbp kan met betrekking tot eerder bestaande registraties dus gemakkelijk overstappen op het traject van de herstelsancties, in het bijzonder door toepassing van het instrument van de preventieve dwangsom. Het door de bestuursrechter geslagen “gat” in de handhaving van de meldingsplicht is derhalve beperkt. Inmiddels is reparatiewetgeving aangekondigd. Die kan echter slechts werken voor de toekomst, voor overtredingen na het tijdstip van inwerkingtreding. Het is echter de vraag of een dergelijke,

bepaalde wijziging van de Wbp voor de hand ligt, nu deze wet vanuit bestuursrechtelijke gezichtspunt ook op enkele andere punten dringend wijziging behoeft. Om die reden verdient het aanbeveling om met een wetswijziging te wachten tot de uitkomsten van de beoogde evaluatie van deze regeling bekend zijn (art. 80 Wbp).

7. Het is bovendien waarschijnlijk, dat de aanmeldingsplicht van gegevensverwerkingen in de richtlijn op enige termijn wordt afgeschaft of aanzienlijk ingekrompen. Dat heeft zowel te maken met het (betwijfelde) nut van deze verplichting: het bewerkstelligen van maatschappelijke transparantie van verwerkingen van persoonsgegevens, als met de hiermee samenhangende administratieve lasten. Naar het dossier bij de opgenomen uitspraak illustreert, neemt de omvang van de hiermee samenhangende informatieverplichtingen nog steeds toe, doordat steeds meer (kleine) gegevensbestanden elektronisch verwerkt worden (elektronische kaartenbakken). Bovendien bestaat nog steeds onzekerheid over de afbakening van het begrip gegevensverwerking. Vgl. HvJ 6 november 2003, JB 2004, 114 m.nt. dzz, waarin de werkingssfeer van de richtlijn gegevensbescherming werd uitgebreid tot internet-toepassingen. De met de meldingsplicht van verantwoordelijken beoogde transparantie van gegevensverwerkingen wordt thans verzekerd via door het Cbp gehouden openbare registers van resp. meldingen (circa 26000) en fgb's (190). De functionaliteit van deze elektronische bestanden is echter beperkt. Het nut om elektronisch na te kunnen gaan of de betreffende onderneming of instelling de Wbp toepast op zijn bestanden met persoonsgegevens (vgl. mijn noten bij: CBb 9 maart 2005, JB 2005, 159 en ABRvS 11 augustus 2004, JB 2004, 325) moet worden afgewogen tegen de maatschappelijke kosten van een dergelijke voorziening. Tijdens het Nederlands voorzitterschap in de tweede helft van 2004 is de richtlijn bescherming persoonsgegevens meegenomen in de geplande tweede tranche van door de Raad voor Concurrentievermogen met het oog op vereenvoudiging door te lichten EU-wetgeving (Brief van de minister van EZ van 14 december 2004, TK 2004-2005, 21501-30, nr. 67 en bijlage). Zie voorts de brief van de minister van Justitie van 27 oktober 2004, TK 2004-2005, nr. 44, waarin hij de TK informeert over zijn streven naar aanpassing van de richtlijn bescherming persoonsgegevens met het oog op administratieve lastenreductie (vgl. ook diens antwoorden in TK 2004-2005, 29800 VI, nr. 8, p. 28-29). Inmiddels is de Commissie in het kader van de Lissabon-doelstellingen met het programma "Better regulation" een dereguleringsoffensief gestart. De lopende wetgevingsinitiatieven zijn reeds aan heroverweging onderworpen, resulterend in de intrekking van 68 van de 183 voorstellen (COM(2005) 462 final). Binnenkort publiceert de Commissie een werkprogramma om de gehele Europese wet- en regelgeving op mogelijkheden van vereenvoudiging en actualisering door te lichten. Uit diverse signalen kan worden opgemaakt, dat deze screening tevens de administratieve verplichtingen in de richtlijn bescherming persoonsgegevens zal betreffen. Ook tegen deze achtergrond is nadere bezinning op de opportuniteit van reparatiewetgeving wenselijk.

Prof. mr. G. Overkleeft-Verburg
hgl. Staats- en Bestuursrecht EUR